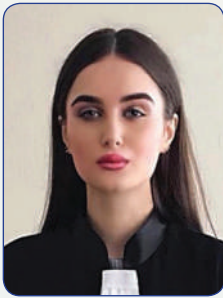

CZU: 343.23

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2022.2\(61\).06](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2022.2(61).06)

FORMELE UNITĂȚII INFRAȚIONALE ÎN DOCTRINA PENALĂ NAȚIONALĂ ȘI STRĂINĂ

Cristina PAPANAGA,
doctorand, USM
<https://orcid.org/0000-0002-9516-1207>

SUMAR

Articolul analizează formele unității infraționale întâlnite în doctrina penală națională și internațională.

Lucrările autorilor la subiectul dat explică în plan comparat formularea legislativă a unității infraționale, precum și soluționarea unor dispute apărute în practică privind calificarea diferitelor forme de unitate a infraționii: infrațiune prelungită, infrațiune continuă, infrațiune complexă, infrațiune deviată, infrațiune progresivă, infrațiune de obicei, folosind, deci, analiza deductivă în acest sens. Scopul acestui studiu este îmbunătățirea cadrului legislativ al instituției unității infraționii, împreună cu pedepsele aplicabile fiecărei forme de unitate a infraționii.

Cuvinte-cheie: unitate a infraționii, forme ale unității infraționale, infrațiune prelungită, infrațiune continuă, infrațiune complexă, infrațiune deviată, infrațiune progresivă, infrațiune de obicei, doctrină, pedeapsă, concurs de infrațiuni.

Introducere

Problema unității de infrațiuni, departe de a fi epuizată în condițiile actuale, generează probleme practice cu o gravitate deosebită, în urma aplicării neuniforme a formelor caracteristice acesteia. Or, factorul determinant al practicii neunitare, în acest sens, este existența unui complex de acte și activități săvârșite de către aceeași persoană, în cazul căreia trebuie să se stabilească dacă formează o singură, două sau mai multe infrațiuni și care sunt formele de realizare ale acestor instituții infraționale.

Analizând doctrina penală națională și internațională referitoare la formele unității infraționale, identificăm clasificări diferite ale acestora cu trăsături individual-caracteristice, necunoașterea cărora poate duce la calificarea eronată a unei singure in-

THE UNITY OF CRIME FORMS IN NATIONAL AND FOREIGN CRIMINAL DOCTRINE: FEATURES AND OBJECTIONS

SUMMARY

The article analyzes the unity of crime forms, encountered in national and foreign criminal doctrine.

These authors' works explain in comparative plan the legislative formulation of unity crime, as well as to solve some collisions that appeared in practice, regarding the qualification of different unity crime forms: prolonged offense, continuous crime, complex crime, deviated crime, progressive crime, habit crime, so, using the deductive analysis in this sense. The purpose of this study is to improve the legislative framework of unity crime's institution, together with the punishments, applicable to each unity of crime's form.

Key-words: unity of crime, unity of crime forms, prolonged offense, continuous crime, complex crime, deviated crime, progressive crime, habit crime, doctrine, punishment, competition of crimes.

fracțiuni drept o pluralitate de infrațiuni. Pentru a diferenția corect formele specifice ale unității de infrațiuni și pentru a nu admite astfel de erori în practica judiciară este indispensabilă însușirea întocmai a structurii fiecărei forme din Codul penal.

Discuții și rezultate

Raliindu-ne la opiniile autorilor A. Barbăneagră, Gh. Alecu, V. Berliba, V. Budeci și alții [1, p. 68], menționăm că „dreptul penal cunoaște mai multe forme ale infraționii unice. În partea generală a Codului penal sunt date noțiunile infraționilor unice în formă de infrațiune continuă (art. 29 Cod penal) și infrațiune prelungită (art. 30 Cod penal). Alte forme ale infraționii unice se deduc din normele de incriminare din partea specială a Codului penal. Ele sunt numite în literatura de specialitate infrațiuni simple, infrațiuni complexe, infrațiuni cu acțiuni alternative și infrațiuni de îndeletnicire”.

În una din publicațiile sale [17, p. 45], distinsa penalistă A.-I. Stoian susține că în legislația penală a

Republicii Moldova, la art. 29 alin. (1) Cod penal, este instituită definiția legală a infracțiunii continue: „Se consideră infracțiune continuă fapta care se caracterizează prin săvârșirea neîntreruptă, timp nedeterminat, a activității infracționale. Utilitatea pragmatică a acestei inovații legislative rezidă în faptul că facilitează recunoașterea infracțiunilor continue în cadrul incriminărilor din partea specială a Codului penal și, totodată, trasează semnele de delimitare ale acestora de alte forme ale unității infracționale”.

În schimb, la art. 30 alin. (1) din Codul penal al Republicii Moldova [6] este stabilită definiția infracțiunii prelungite: „Se consideră infracțiune prelungită fapta săvârșită cu intenție unică, caracterizată prin două sau mai multe acțiuni infracționale identice, comise cu un singur scop, alcătuind în ansamblu o infracțiune”.

Tot autoarea citată, în teza de doctor în drept realizată [18, p. 86], afirmă că „înainte de a fi o unitate legală, infracțiunea continuată a apărut ca o unitate judiciară, identificată drept entitate unică de către instanțele de judecată datorită unității de rezoluție infracțională în baza căreia se comite pluralitatea de acțiuni și, în același timp, datorită unității dispoziției legale violate”.

Reieșind din cele opinat de către cercetătoarea A-I. Stoian, putem deduce exemple de cazuri în care identificăm infracțiunea continuă, cum ar fi deținerea armelor de distrugere în masă, săvârșirea unui omor cu aplicarea de lovituri succesive sau prin interzicerea la hrană a copilului nou-născut pe o perioadă îndelungată de timp, care i-ar provoca decesul.

S. Brânză, X. Ulianovschi, V. Stati, V. Grosu și I. Țurcanu [3, p. 752], exemplifică dezertarea în calitate de infracțiune continuă, reiterând că „ea începe de îndată ce făptuitorul a părăsit nemotivat unitatea militară sau locul de exercitare a serviciului militar sau din momentul când militarul nu s-a prezentat la termenul fixat, fără motive întemeiate, în scopul eschivării de la serviciul militar, de la pregătirea militară obligatorie sau de la concentrări, de la serviciu sau de la concentrare în cazurile permisiilor din unitatea militară sau din centrul de instrucție, repartizării, transferării, întoarcerii din misiune, din concediu sau dintr-o instituție curativă, săvârșită de un militar, de o persoană care trece pregătirea militară obligatorie sau de un rezervist, și se consumă la momentul reținerii sau prezentării benevole a militarului în unitatea militară, la locul exercitării serviciului militar sau în organele de drept”.

Considerăm că pe parcursul realizării elementului material de durată al infracțiunii continue pot surveni momente inevitabile de întrerupere, generate de specificul activităților desfășurate. În așa fel, putem deosebi infracțiunile continue permanente (nominalizate supra) de infracțiunile continue succesive.

Spre deosebire de infracțiunile continue permanente, cele succesive admit unele întreruperi în desfășurarea activității infracționale, întreruperi ce

sunt influențate de natura lor specifică, în atare condiții, fără a suferi o transformare dintr-o unitate de infracțiune într-o pluralitate de infracțiuni. Întreruperile respective care survin în activitatea infracțională sunt, de obicei, determinate de natura actului de executare a infracțiunii. Exemplificăm în acest sens: traficul de copii, circulația ilegală a drogurilor, etnobotanicelor sau analogii acestora, fără scop de înstrăinare, practicarea ilegală a activității financiare, pornografia infantilă etc.

Legislațiile altor state, între timp, operează cu noțiunea „infracțiune continuată”, ca de exemplu: art. 35 din Codul penal al României [8], art. 52 din Codul penal al Croației [5], art. 30 din Codul penal al Portugaliei [7]. Cert este faptul că, în contextul legislației penale a Republicii Moldova, este mult mai preferabilă noțiunea de „infracțiune prelungită” și nu noțiunea de „infracțiune continuată”, pentru a nu se confunda cu infracțiunea continuă.

Există mai multe exemple de cazuri cu infracțiuni prelungite. V. Prisacari, în lucrarea sa [16, p. 178], deduce următoarele trăsături caracteristice ale infracțiunii prelungite din textul art. 30 al Codului penal al Republicii Moldova: este formată din mai multe acțiuni infracționale identice; acțiunile infracționale comise își pierd din individualitate, constituind o singură infracțiune; este săvârșită cu intenție unică; are la bază un singur scop. Primele două trăsături sunt de ordin obiectiv, în timp ce ultimele – de ordin subiectiv.

Specificăm că trăsăturile de ordin obiectiv și subiectiv permit delimitarea infracțiunii prelungite de alte forme ale infracțiunii unice, ca infracțiune cu semne alternative, precum și de concursul de infracțiuni.

De *lege ferenda* propunem includerea de către legiuitor, în cadrul normei prevăzute la art. 30 alin. (1) al Codului penal al Republicii Moldova, a următorului text, asemănător Codului penal al României: „la intervale diferite de timp”, fiind eligibil în felul următor: „Se consideră infracțiune prelungită fapta săvârșită cu intenție unică, caracterizată prin două sau mai multe acțiuni infracționale identice, la intervale diferite de timp, comise cu un singur scop, alcătuind, în ansamblu, o infracțiune”. Or, este absolut necesară o concretizare, în sensul constatării timpului de săvârșire a infracțiunilor.

Adăugător, asemănător legislației penale române, recomandăm legiuitorului autohton să menționeze în textul normei de la art. 30 din Codul penal al Republicii Moldova forma pasivă de exprimare a faptei prejudiciabile, care ar putea alcătui o infracțiune unică prelungită. Mai concret, norma punctată ar avea următorul text: „Se consideră infracțiune prelungită fapta săvârșită cu intenție unică, caracterizată prin două sau mai multe acțiuni sau inacțiuni infracționale identice, comise cu un singur scop, alcătuind, în ansamblu, o infracțiune”.

Remarcabil este punctul de vedere al autorului S. Copețchi în acest sens [9, p. 139], care consideră că „din definiția legală a infracțiunii continuate în-

scrise în legislația penală a României, comparativ cu cea regăsită în Codul penal al Republicii Moldova, reținem că sunt pasibile de prelungire atât acțiunile, cât și inacțiunile prejudiciabile. Într-adevăr, nu este greu de imaginat o activitate infracțională omisivă formată din mai multe episoade identice, având la bază o singură intenție și un scop unic. Din păcate, legiuitorul moldav restricționează activitatea infracțională prelungită la manifestarea unui comportament comisiv, neindicându-l și pe cel omisiv”.

Tot S. Copețchi [10, p. 96-97] propune o speță relevantă studiului de caz, când A.V. este acuzat că ar fi săvârșit cele imputate în una din serile verii anului 2016, aproximativ la ora 21:00, precum și în luna octombrie 2016. Iar în cel de-al patrulea episod este învinuit că ar fi comis faptele penale imputate în perioada lunilor septembrie 2016 – 06 decembrie 2016, seara, de mai multe ori, timp de la 15 la 30 de minute.

Împărtășim concluziile analistului citat precum că, „în cazul celui de-al doilea episod apar dubii privind existența unei singure intenții infracționale la săvârșirea acțiunilor perverse și, implicit, a privațiunii ilegale de libertate. Astfel, A.V. a manifestat două intenții: prima – în una din serile verii anului 2016 și cea de-a doua – în una din zilele lunii octombrie 2016. Acest lucru îl mărturisește, în special, intervalul mare de timp dintre momentele săvârșirii celor două fapte infracționale”.

Așadar, trebuie recunoscut faptul că instanța de judecată a calificat cele două fapte penale drept o infracțiune unică prelungită, din cauza că s-a axat pe acțiunile perverse care au fost realizate în privința aceleiași victime. Or, trăsătura dată nu îi este caracteristică infracțiunii unice prelungite. În susținerea ideii expuse intervine opinia autorilor S. Brînza și V. Stati, precum că „nu este exclus ca unitatea intenției infracționale să implice pluralitatea de victime” [2, p. 118].

Nu putem trece cu vederea o altă categorie actuală de forme ale infracțiunii unice, care nu este menționată în partea generală a Codului penal al Republicii Moldova, dar care se poate desprinde din dispozițiile părții speciale ale codului sau din alte norme de incriminare, cum ar fi: infracțiunea deviată, infracțiunea progresivă, infracțiunea de obicei și infracțiunea complexă.

În fine, trecând la doctrina penală română, subliniem opt infracțiuni-forme ale unității de infracțiune, clasificare propusă de către M-C. Ivan în rezumatul tezei sale de doctorat [14, p. 2-14]: infracțiunea simplă (denumită unitate naturală colectivă), continuă (care poate fi permanentă și succesivă), deviată, continuată, praeterintenționată, complexă, progresivă și de obicei.

Considerăm plauzibile exemplele identificate de către această cercetătoare pentru fiecare formă a infracțiunii unice: 1) infracțiune simplă – săvârșirea unor acte de lovire, repetate, care conduce la producerea rezultatului final, avut în vedere, de către făptuitor, la luarea hotărârii infracționale; 2) infracțiune

continuă – permanentă (infracțiunile de abandon de familie (art. 378 Cod penal, în modalitatea neplății, cu rea-credință, timp de 3 luni, a pensiei de întreținere stabilită pe cale judecătorească) și de lipsire de libertate în mod ilegal (art. 205 din același cod) este infracțiunea ce nu permite unele întreruperi; succesivă (întreruperile care intervin țin de natura faptei, motiv pentru care segmentele de activitate rezultate se cumulează natural și formează conținutul unei infracțiuni continue unice); 3) infracțiune deviată (cu cele două forme ale sale *aberratio ictus* și *error in persona*) – forma unității naturale de infracțiune, care constă în săvârșirea unei alte activități infracționale sau în producerea unei alte urmări imediate decât cea avută în vedere în momentul luării hotărârii de a comite o faptă penală (exemplu: făptuitorul ucide o altă persoană decât cea vizată inițial, din cauza confuziei, mânuirii greșite a armei); 4) infracțiunea continuată – la fiecare acțiune sau inacțiune legătura de cauzalitate trebuie stabilită sau este necesar să rezulte din însăși materialitatea faptei, pentru a intra în compunerea conținutului acesteia; 5) infracțiunea praeterintenționată – ar fi acea faptă ce ia forma complexă (cum este tâlhăria sau pirateria urmată de moartea victimei) sau progresivă (de pildă, loviturile sau vătămrile cauzatoare de moarte) a unității de infracțiune.

Manea T. și Ivan D-L. [15, p. 277-278], la rândul lor, în lucrarea lor axată anume pe infracțiunea continuată, oferă alte exemple: privarea ilegală de libertate (art. 205 din Codul penal), furtul de energie electrică (art. 228 din Codul penal), abandonul conjugal (art. 378 alin. (1) lit. c) Cod penal), deținerea ilegală de arme și muniții (art. 342 alin. (1) Cod penal), dezertare (art. 414 din Codul penal), evadare (art. 285 Cod penal), deținere de unelte folosite pentru falsificarea valorilor mobiliare (art. 314 din Codul penal), uzurparea calității oficiale, sub forma purtării ilegale a uniformelor sau însemnelor unei autorități publice (art. 258 Cod penal), arestarea ilegală (art. 266 Cod Penal), sclavia (art. 209 Cod penal).

Astfel, nu putem nega concluziile autorilor precum că „infracțiunea continuată este identificată în dreptul penal prin elementul material al laturii obiective, care presupune o acțiune sau inacțiune care durează în timp, precum: deținere, reținere, rămânere/ședere, comportament. Infracțiunea continuată se identifică și prin natura aspectului material al obiectului infracțiunii, precum infracțiunea de furt, care are ca obiect de furt o energie care are valoare economică”.

În Codul penal al României găsim definiția infracțiunii continuate la art. 35 alin. (1): „Infracțiunea este continuată când o persoană săvârșește la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții și împotriva aceluiași subiect pasiv, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni.”

În lucrarea sa [11, p. 101], penalistul C. Hrițcu face referire la o altă formă a unității legale, și anume infracțiunea complexă, diferențiind-o de infracțiunea

continuată, care este menționată explicit în prevederile art. 35 alin. (2) al Codului penal al României: „Infrațiunea este complexă când în conținutul său intră, ca element constitutiv sau ca element circumstanțial agravant, o acțiune sau o inacțiune care constituie prin ea însăși o faptă prevăzută de legea penală”.

În sensul dezvoltării conceptului practic de infrațiune complexă, autorul statuează că, „pentru a exista unitatea infrațională, trebuie să fie îndeplinită condiția existenței unității de rezoluție infrațională (în cazul infrațiunii complexe create prin absorbție)”. Drept urmare, suntem totalmente de acord cu autorul, conform căruia „o atare unitate de rezoluție nu este posibilă în cazul infrațiunii complexe create prin reunire, deoarece în acest caz există mai multe rezoluții infraționale, fiind vorba de două infrațiuni distincte în structura infrațiunii complexe”.

Exemplificându-se de către cercetător infrațiunea de tâlhărie improprie (când violențele se exercită pentru păstrarea bunului furat, pentru înlăturarea urmelor infrațiunii ori pentru ca agentul să-și asigure scăparea, există mai întâi o rezoluție infrațională pentru săvârșirea infrațiunii de furt, însă abia ulterior agentul ia rezoluția comiterii amenințărilor sau violențelor în scopul menționat), se atestă o singură infrațiune complexă, care include două rezoluții infraționale diferite.

Într-o altă lucrare de excepție [12, p. 127, 132, 137, 140], C. Hrițcu menționează despre infrațiunea deviată, progresivă, de obicei – ca forme ale unității de infrațiune.

Autorul își expune părerea vizavi de infrațiunea deviată precum că, în doctrina italiană, ca formă a unității legale de infrațiune, este inclusă și infrațiunea deviată, pe care legea penală română o enumeră printre formele unității naturale de infrațiune. Caracteristica distinctivă comună, întâlnită în doctrina română, este aceea că „urmarea imediată se răsfrânge asupra altui obiect material decât cel aflat în reprezentarea făptuitorului, când tentativa asupra obiectului material avut în reprezentarea făptuitorului nu este pedepsibilă”.

La rândul ei, se conturează infrațiunea progresivă, ca formă legală de infrațiune, atunci „când unificarea treptelor autonome diferite de realizare a infrațiunii nu aparține proceselor naturale, ci voinței implicite unificatoare a legiuitorului, și în această ipoteză norma de incriminare are un rol preponderent”.

În cazul infrațiunilor de obicei, „întrucât în această ipoteză unitatea legală este rezultatul reunirii, în conținutul și structura juridică a aceleiași infrațiuni, a mai multor acțiuni sau inacțiuni, care nu prezintă relevanță penală proprie, însă, prin repetarea lor de un număr semnificativ de ori, acestea dobândesc un pericol social ridicat ce necesită intervenția legiuitorului, în ipoteza în care legea penală nu ar reuni aceste acțiuni sau inacțiuni, ele rămân simple acte nerelevante penal”.

În doctrina penală română, ca și în cea moldovenească, s-a arătat că infrațiunea deviată, progresivă și de obicei fac parte din modelul unificat implicit de incriminare.

În schimb, în Codul penal italian [4] unitatea legală de infrațiune este reglementată explicit în cadrul Titlului III, intitulat „Infrațiunea”, formele unității de infrațiune fiind stipulate la: art. 81 alin. (2) din Cod – infrațiunea continuată, art. 84 din Cod – infrațiunea complexă, art. 60 din Cod – infrațiunea deviată, ipoteza *error in persona*, art. 82 din Cod – infrațiunea deviată, ipoteza *aberratio ictus* și art. 83 din Cod – infrațiunea deviată, ipoteza *aberratio delicti*.

Reiterăm cercetătorul C. Hrițcu, care, într-o altă lucrare relevantă a sa [13, p. 147-148], a stabilit că „spre deosebire de dreptul penal român – care tratează concursul formal de infrațiuni ca o pluralitate reală – în Codul penal italian, concursul formal de infrațiuni constituie o formă de unitate de infrațiune (motiv pentru care este reglementat în art. 81 din Codul penal italian, împreună cu infrațiunea continuată, fiind sancționat cu reținerea celei mai grave dintre încălcările ale cărei pedeapsă se majorează de cel mult trei ori. În art. 81 alin. (3) din Codul penal italian se prevede că pedeapsa aplicabilă în ambele cazuri nu o poate depăși pe aceea care s-ar fi aplicat în cazul concursului de infrațiuni – care, de regulă, este sancționat după principiul totalizării pedepselor”.

Raportând cele enunțate de autor, concluzionăm că și în dreptul penal moldovenesc, asemeni dreptului penal român, concursul de infrațiuni este catalogat drept o formă a pluralității de infrațiuni, și nicidecum o formă de unitate de infrațiune, considerând-o drept o poziționare legislativă favorabilă în Codul penal al Republicii Moldova.

Dacă ne transpunem la dreptul penal rus, atunci, neîndoindu-ne, îl cităm pe analistul A.N. Kulaghin [20, p. 110], care, în teza realizată cu denumirea „Crima continuată: caracteristicile dreptului penal și problemele de calificare”, ajunge la concluzia că „Stabilirea în Codul penal al Federației Ruse a unei pedepse sporite pentru infrațiunea continuată, comparabilă cu pedeapsa pentru un concurs de infrațiuni, așa cum sugerează experții individuali, este inadecvată. Această propunere denaturează esența infrațiunii continuate, care, cu toată asemănarea ei exterioară cu alte acte asemănătoare, reprezintă încă o singură infrațiune, iar implementarea ei va duce, de fapt, la respingerea structurii infrațiunii continuate. Dacă aplicăm pedeapsa pentru o infrațiune continuată conform regulilor art. 69 din Codul penal al Federației Ruse, atunci sensul practic al delimitării sale de totalitatea actelor penale este complet pierdut” – concluzie la care au ajuns și alți mulți penaliști în domeniu.

În schimb, autoarea T.A. Kalinina [19, p. 20-46] evidențiază trăsăturile specifice ale tuturor formelor unității de infrațiune caracteristice dreptului penal rus. Mai cu seamă, se face mențiune despre următoarele forme: infrațiunea complexă (de

exemplu: revoltele – art. 212 din Codul penal al Federației Ruse); infracțiunea continuă (include bătaia sistematică a aceleiași persoane; viol, când violența împotriva victimei nu a fost întreruptă sau întreruptă pentru o perioadă scurtă de timp; săvârșirea mai multor furturi asupra bunurilor altcuiva atunci când acestea sunt săvârșite într-un singur mod și în împrejurări care mărturisesc intenția acestora de a comite furturi pe scară largă); infracțiunea prelungită (include, de exemplu, sustragerea intenționată de a plăti fonduri pentru întreținerea copiilor sau a părinților cu handicap (articolul 157 din Codul penal), sustragerea de la executarea pedepsei (articolul 314 din Codul penal), sustragerea de la serviciul militar și civil alternativ (articolul 157 din Codul penal), dezertare (articolul 338 din Codul penal) etc.

În concluzie, încheșând ideile menționate mai sus, constatăm că în doctrina penală structura unității legale de infracțiune îmbracă forme diferite, nu numai în legislațiile existente, dar și în cadrul aceleiași legislații, dar în perioade de referință diferite.

Mai mult decât atât, s-a constatat faptul că în legea penală în vigoare, în majoritate, se definesc exclusiv formele unității legale de infracțiune, fără a se da noțiunea și celorlalte tipuri de unitate legală de infracțiune, fără a se face trimiteri în acest sens.

Considerăm că problema stipulării unității de infracțiune nu se limitează doar la a se decide dacă se impune sau nu definirea noțiunii sau a formelor sale într-o prevedere legală, ci privește și locul pe care aceasta trebuie să-l ocupe în ansamblul dispozițiilor din Codul penal, adică modul de sistematizare. Ordonarea prevederilor legale penale este vitală nu numai pentru logica internă a ansamblului de prevederi, dar și de necesitatea ca acestea să fie ușor identificate, de cunoscut și de aplicat, deci funcționale. Modul de sistematizare a prevederilor poate influența și ordinea în care aceste instituții sunt tratate în cursurile universitare.

Corespunzător, au fost determinate anumite reguli de calificare ale infracțiunii prelungite, ajungându-se la mai multe concluzii, printre care: a) săvârșirea unor acțiuni sau inacțiuni infracționale diferite, chiar și în baza unei intenții unice, nu poate alcătui o infracțiune unică prelungită, ci un concurs de infracțiuni; b) la calificarea unei infracțiuni prelungite trebuie luată în considerație totalitatea acțiunilor sau inacțiunilor infracționale, nu însă o acțiune sau inacțiune separată; c) unitatea victimei (subiect pasiv) infracțiunii nu trebuie privită în calitate obligatorie a infracțiunii unice prelungite.

Referințe bibliografice:

1. Barbăneagră A. ș.a. *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. Ediția a III-a revăzută și completată*. Chișinău: Sarmis, 2009. 859 p.
2. Brânza S., Stati V. Infracțiunile privind viața sexuală în Codul penal al Republicii Moldova: noi abordări

în interpretarea judiciară oficială. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*, 2018, No.2 (9(41)), p.108-120.

3. Brânza S., Ulianovschi X. ș.a. *Drept penal. Partea Specială*. Volumul II, Ediția a II-a. Chișinău: Cartier Juridic, 2005. 805 p.
4. Codul penal al Italiei. <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Italia-RO.html> (vizitat 03.03.2022).
5. Codul penal al Republicii Croația. <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Croatia-RO.html> (vizitat 03.03.2022).
6. Codul penal al Republicii Moldova, nr.985 din 18 aprilie 2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 72-74. În vigoare din 12 iunie 2003.
7. Codul penal al Republicii Portugheze. <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Portugalia-RO.html> (vizitat 03.03.2022).
8. Codul penal al României. <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Romania-RO.html> (vizitat 03.03.2022).
9. Copețchi S. Delimitarea infracțiunii unice prelungite de concursul de infracțiuni, precum și de unele forme ale unității infracționale. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”*, Seria „Științe sociale”, 2016, nr. 8 (98), p.138-146.
10. Copețchi S. Infracțiunea prelungită: privire critică asupra încadrării juridice. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”*, Seria „Științe sociale”, 2021, nr. 3 (143), p. 94-102.
11. Hrițcu C. Conceptul de infracțiune complexă în raport cu alte concepte asemănătoare. În: *Revista Română de Drept Penal*, 2013, p. 78-102.
12. Hrițcu C. Conceptul de unitate legală de infracțiune. Definiția unității legale de infracțiune, tipuri de unitate legală de infracțiune. În: *Revista Română de Drept Penal*, 2014, p. 123-144.
13. Hrițcu C. Unitatea legală de infracțiune în dreptul penal italian. În: *Revista Română de Drept Penal*, 2015, p. 147-160.
14. Ivan M-C. *Unitatea de infracțiune*: Rezumatul tezei de doctorat. București, 2019. 14 p.
15. Manea T., Ivan D-L. The Continuing Offence in the Context of the New Penal Code. În: *Conferința Internațională de Drept, Studii Europene și Relații Internaționale*, VI/2018, p. 278-287.
16. Prisacari V. Infracțiunea prelungită: concept, studiu comparat, reguli de calificare. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”*, Seria „Științe sociale”, 2021, nr.11 (01), p. 177-188.
17. Stoian A-I. Infracțiunea continuată (prelungită) și infracțiunea continuă succesivă în dreptul penal. În: *Legea și viața*, 2012, p. 45-49.
18. Stoian A-I. *Infracțiunea continuată (prelungită), ca formă a unității legale de infracțiune*. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2012. 175 p.
19. Калинина Т.А. *Формы и виды единого преступления и ограничение их от множественности преступлений*: Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2005. 159 с.
20. Кулагин А.Н. *Продолжаемые преступления: уголовно-правовая характеристика и проблемы квалификации*: Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2017. 208 с.

